

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
GEOFFREY VALENZIA**

Seduta tad-29 ta' Marzu, 2006

Citazzjoni Numru. 302/1993/1

**John Bonello bhala Chairman ta', ghan-nom u in
rapprezentanza tas-socjeta' Malta Export Trade
Corporation Ltd''**

VS

**1. John Ripard ghan-nom u in rapprezentanza tas-
socjeta' Norasia Agencies (Malta) Ltd. sew propju kif
ukoll bhala agenta
ghan-nom tan-Norasia Lines.**

**2. Carmelo Galea u Alfred Pollacco ghan-nom u in
rapprezentanza ta' Valletta Freight Services Ltd., sew
propju kif ukoll bhala agenta
ghan-nom tal-United Arab Shipping Company (S.A.G.)**

II-Qorti

Preliminari

Rat **I-att tac-citazzjoni** li permezz taghha l-attur nomine ppremetta illi:

Billi l-atturi kienu nkarigaw lis-socjeta' Norasia Agencies (Malta) Limited fil-kwalita' taghhom ta' agenti ta' Norasia Lines biex iggorulhom minn Malta ghal Dubai l-merkanzija murija fl-elenku hawn ezebit sabiex l-istess tkun tista' tintuza fil-fiera li kellha tinzamm f'Dubai bejn l-24 ta' Novembru, 1992, sat-30 ta' Novembru, 1992;

Billi l-atturi kienu gew informati mill-istess Norasia Agencies (Malta) Limited li sabiex il-merkazija tkun waslet Dubai fid-data tal-fiera, dawn kienu ser igorruha mal-vapur Noarsia Singha li kellu jitlaq minn Malta fl-4 ta' Novembru, 1992;

Billi sussegwentement ghall-ahhar t'Ottubru 1992, l-atturi kienu gew informati li dan il-vapur ma kienx sejjer ikun disponibbli ghax kien involut f'kollizzzjoni:

Billi sadanittant is-socjeta' attrici kienet ga lestiet ghall-garr zewg *containers* markati numri ITLU 5387870, GSTU 9046630;

Billi fid-29 ta' Ottubru, 1992, il-konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited informaw lill-atturi li kienu sabu vapur iehor li kien ser imur Dubai fl-istess dati tal-vapur precedenti:

Billi ghalhekk fl-istess data ta' l-atturi issupplew lill-konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited bl-*invoices* u *packing lists* hawn ezibiti sabiex dawn jippreparaw id-dokumenti tad-Dwana w id-dokumenti marrittimi mehtiga ghall-garr;

Billi fit-30 ta' Ottubru, 1992 l-konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited ippreparat id-dokumenti kollha mehtiega

Kopja Informali ta' Sentenza

ghall-garr tal-merkanzija li kellha tingarr mal-vapur maghruf bhala "Al-Wajba" operat mill-United Arab Shipping Company ta' liema' socjeta' Valletta Freight Services Limited huma l-agenti lokali:

Billi fit-2 ta' Novembru, 1992, iz-zewg *containers* fuq imsemmija gew siggillati mill-awtoritajiet tad-Dwana u konsenjati lill-Malta Freeport, lesti ghall-garr.

Billi fit-3 ta' Novembru, 1992, is-socjeta' konvenuta Valletta Freight Services Limited emettiet il-polza tal-karigu hawn ezebita u dan bhala agenta tas-socjeta' United Arab Shipping Company Limited (SAG) minn fejn jirrizulta li l-merkanzija tal-atturi kienet tghabbiet fuq il-vapur Al-Wajba sabiex tingarr ghal-Dubai;

Billi fl-istess dati s-socjeta' konvenuta Norasia Agencies (Malta) Limited emmettiet kontra l-istess polza tal-karigu ohra li kienet turi l-istess, b'dan li s-shipper kien muri bhala il-Malta Export Trade Company Limited;

Billi l-vapur Al-Wajba wasal Dubai fis-16 ta' Novembru, 1992;

Billi meta l-atturi marru flimkien ma' l-agenti taghhom f'Dubai fit-19 ta' Novembru, 1992, biex jigbru l-*containers* kontendenti l-merkanzija taghhom fil-port ta' Dubai irrizultalhom li dawn il-Containers ma kienux hemm ghax ma kienux gew mgħobbija minn Malta fuq il-vapur Al-Wajba;

Billi ghalhek il-polza tal-karigu emessi mill-konvenuti Valletta Freight Services Limited bhala agenti tal-United Arab Shipping Company Limited (SAG) u mill-Norasia Agencies (Malta) Limited bhala agenti tal-Norasia Line kienu foloz u qarrieqa;

Billi bhala rizultat ta' dan, l-atturi soffrew danni konsistenti fl-ispejjes zejda minnhom inkorsi sabiex igorru il-merkanzija fuq imsemmija ghal-Dubai fi zmien utli biex ilahhqu 'il fuq imsemmija fiera;

Kopja Informali ta' Sentenza

Jghidu ghalhekk l-istess konvenuti, flimkien, jew min minnhom, ghaliex dina l-Qorti m'ghandhiex:

1. tiddikjara l-poloż tal-karigu emessi mill-konvenuti kif fuq inghad bhala foloz, qarrieqa u veritjieri;
2. konsegwentement tiddikjara responsabbli lill-istess konvenuti ghad-danni kollha sofferti mill-atturi minhabba l-fatt tal-emissjoni ta' l-istess poloż, kif ukoll minhabba in-nuqqas ta' l-istess konvenuti li jgorru u jikkonsenjaw il-merkanzija tal-atturi fi zmien stipulat hawn inghad:
3. tillikwida l-istess danni okkorrendo bl-opera ta' periti nominandi; u
4. tikkundanna lill-konvenuti jhallsu d-danni hekk likwidati.

Bl-imghax kummercjali mid-data tal-pagament dovut.

Bl-ispejjes u bl-ingunzjoni tal-konvenuti ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-attur nomine John Bonello nomine a fol. 3 tal-process:

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet ta' John Ripard ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta' Norasia Agencies (Malta) Ltd propju a fol. 40 tal-process fejn gie eccepjet:

1. illi in linea preliminari, din l-Onorabbli Qorti m'ghandhiex gurdizzjoni in vista tal-klawsola numru 28 tal-polza tal-karigu numru VLT/ DXB01 tan-Norasia Line.
2. illi, minghajr pregudizzju ghall-premess u fil-meritu, l-esponenti agixxa skond u fil-limiti tal-mandat li kellu bhala intermedjarju bejn min effettivament garr u s-socjeta' attrici; u ghalhekk mhux responsabbli ghal kwalunkwe telf li setghet soffriet is-socjeta' attrici;
3. illi minghajr pregudizzju ghall-premess u fil-mertu, r-responsabbilta' finali hi tal-konvenuti Carmelo Galea u Alfred Pollacco noe stante li dawna hargu a favur ta'

Norasia Agencies (Malta) polza tal-kargu li fiha kien konfermat li l-merkanzija kienet tghabbiet abbord il-vapur "Al Wayba" fit-3 ta' Novembru 1992 u kien a bazi ta' din il-konferma li n-Norsia Line harget il-polza tal-kargu taghha;

4. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet tal-konvenuti Carmelo Galea u Alfred Pollacco nomine a fol. 51 tal-process fejn giet eccepjet:

1. illi t-talbiet attrici in kwantu diretti kontra l-eccepjenti noe huma nfondati fil-fatt u fid-dritt, l-ewwelnett ghax qatt ma ezistiet relazzjoni guridika bejn l-attur noe u l-eccepjenti noe ghax ir-relazzjoni guridika li kellu l-attur noe kien mal-konvenut noe John Ripard u mhux mas-socjeta' minnhom rappresentata. Di fatti kien il-konvenut Ripard noe. li emetta il-Bill Of Lading favur is-socjeta' attrici bhala "Shipper".

2. illi kien nuqqas u traskuragni tas-socjeta' l-ohra konvenuta illi l-*containers*, de quo ma tghabbewx fuq il-vapur rappresentat mill-eccepjenti noe, billi dawn hallewhom fuq l-*"stack"* tan-Norasia u ma hadux hsieb li jittrasferuhom ghall-*"stack"* tal-United Arab Shipping Company.

3. illi l-eccepjenti nomine rrifondew il-*freight* imhallas lilhom ghall-din il-merkanzija lis-socjeta' konvenuta ohra, li irriliaxxjat il-merkanzija mill-gdid lill-attur nomine biex ikun jista' jsifirha b'mezz ta' trasport iehor. Dan juri li l-merkanzija kienet il-hin kollu u baqghet taht il-kontroll effettiv tas-socjeta' l-ohra konvenuta fil-Freeport Stack.

4. illi f'kull kaz, kien dover ta' l-atturi li jimminimizzaw id-danni fic-cirkostanzi u dawn qatt ma kisbu l-kunsens u approvazzjoni tal-eccepjenti nomine biex jibghatu l-merkanzija bl-ajru lejn Dubai.

5. illi f'kull kaz, anki kieku l-eccepjenti nomine kienu b'xi mod responsabbli ghad-danni sofferti mill-attur nomine, li m'humiex, huma jkunu biss responsabbli ghac-CIF Value

tal-merkanzija, u stante li hawn si trattava ta' "exhibition goods" dawn jista' jkollhom biss valur negligibbli. La s-socjeta' Valletta Freight Services Ltd u lanqas is-socjeta' United Arab Shipping Company, ma jistghu qatt jigu ritenuti responsabbli ghal xi danni ohra kkonsegwenzjali, kif qed jippretendi l-attur noe, jew ghal xi spejjez zejda li gew inkorsi minghajr l-approvazzjoni tal-eccipjenti noe.

6. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat id-decizjoni ta' dina l-Qorti a fol. 120 u dik tal-Qorti ta' l-Appell a fol. 175 dwar l-eccezzjoni tal-gurisdizzjoni;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti ezibiti;

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Semghet lill Avukati difensuri jittrattaw oralment u bil-miktub.

Tikkunsidra

Illi dina l-kawza thalliet ghal lum ghas-sentenza in segwitu ghal degriet ta' dina l-Qorti a fol. 377 fejn din il-Qorti kienet laqghet it-talba biex il-konvenuti Ripard igibu prova dwar x'kienet il-ligi Ingliza fil-materja in kwistjoni. L-attur noe kien talab ir-revoka ta' dana d-digriet (ara fol 394) billi il-ligi applikabbili hija dik Maltija. Il-kawza, skond il-verbal a fol 476 thalliet ghal lum ghas-sentenza fuq liema ligi hija applikabbli.

Kontestazzjoni

Il-konvenut John Ripard noe (u l-konvenuti l-ohra) issottometta li l-ligi applikabbili ghal dina l-vertenza hija dik li l-partijiet qablu li japplikaw fil-kuntratt ta' garr tal-merkanzija lejn Dubai, cjoe il-ligi Ingliza. F'dan il-kaz din il-kondizzjoni hija evidenzjata fil-klawzola 28 tal-polza tal-karigu. Skond il-konvenuti s-socjeta' attrici ma gabet l-ebda prova li l-partijiet ftehm fuq deroga ta' dina l-kondizzjoni jew li l-kuntratt ta' garr kellu jkun irregolat minn

ligi ohra u mhux minn dik Ingliza. Il-polza ta' karigu mhix il-kuntratt per se imma hi riflessjoni, jew evidenza tal-kundizzjonijiet li fuqhom il-partijiet kienu ftehm qabel ma tohrog il-polza ta' karigu. Il-konvenuti jirritjenu li anke jekk hemm eghmil doluz fil-hrug tal-polza tal-karigu, dan l-eghmil ikollu effett fuq il-funzjoni tal-polza bhala ricevuta ghall-merkanzija, u mhux bhala riflessjoni ta' kuntratt miftiehem qabel. Dan id-difett jolqot biss il-poloż in kwantu huma ricevuti ghall-merkanzija imma ma jfissirx li huma difettuzi nkwantu hu evidenza tal-kondizzjonijiet tal-garr. Dan ghaliex tali difett ma jannullax il-funzjonijiet l-ohra u minhabba li l-ftehim bejn il-partijiet sar qabel ma harget il-polza ta' karigu.

Il-konvenuti jissottomettu illi l-verita' o meno tal-poloż tal-karigu m'ghandiex ikollha impatt fuq il-ftehim li ntlahaq bejn il-partijiet qabel il-hrug ta' l-istess poloż tal-karigu, inkluz il-ftehim li l-kuntratt ikun regolat mill-ligi Ingliza sakemm ma jkunx hemm allegazzjoni li l-kundizzjonijiet riflessi fil-polza m'humix dawk normalment applikati mill-*carrier* u cioe' li l-*carrier* jkun qed jittenta li jqarraq f'dan ir-rigward. Ikomplu jghidu li ma hemm ebda allegazzjoni li l-kundizzjonijiet tal-poloż mhumiex dawk solitament applikati.

L-attur nomine issottometta li l-konvenut Ripard injora ghall kollox id-decizjoni moghtija mill-Qorti ta' l-Appell tas-7 ta' Ottubru 1997 f'din l-istess kawza li kienet ittrattat punt kwazi identiku ghal dak prezenti li gie sollevat mill-konvenut Ripard, fis-sens li a tenur tal-klawzola 28 tal-polza ta' karigu dina l-Qorti ma kelliex gurdizzjoni imma kienu l-Qrati Inglizi li setghu jisimghu dina l-kawza. Dina l-eccezzjoni kienet giet michuda minn dina l-Qorti diversament presjeduta u mill-Qorti ta' l-Appell, ghalkemm din ta' l-ahhar ghal ragunijiet differenti. L-attur noe jirritjeni li dak li qalet il-Qorti ta' l-Appell dwar il-klawzola gurdizzjonali japplika bl-istess mod ghall aspett l-iehor ta' l-istess klawzola li jittratta l-applikazzjoni tal-ligi Ingliza. Finalment l-attur irrileva li l-Qorti ta' l-Appell ghamlet pronunzjament car li l-ligi applikabbili f'dan il-kaz fejn l-attur noe qed jattakka l-validita' tal-polza tal-karigu, hija l-ligi Maltija.

KONSIDERAZZJONIJIET

Il-Qorti se taghmel riferenza ghad-decizjoni moghtija mill-Qorti ta' l-Appell tas-7 ta' Ottubru, 1997 f'dina l-istess kawza fejn gie trattat punt kwazi identiku ghal dak prezenti li gie sollevat mill-konvenut Ripard u ser tirreferi ghall partijiet sostanzjali mill-konsiderazzjonijiet li dika l-Qorti kienet ghamlet li huma rilevanti u determinanti ghal soluzzjoni tal-vertenza prezenti quddiem din il-Qorti.

Il-kontestazzjoni tal-konvenuti, hi bazata fuq il-klawzola 28 tal-polza ta' karigu li tghid li l-ligi applikabbli hija dika Ingliza. Din il-klawzola tghid hekk:

“The contract evidenced hereby or contained herein shall be governed by English Law. Any claim or other dispute thereunder shall be solely determined by the English Courts unless the carrier otherwise agrees in writing”.

Kif qalet il-Qorti ta' l-Appell dak li l-Qorti trid tiddeciedi hu determinat mill-mertu tat-talba li l-attur jitlob lill-Qorti li tindaga u tiddeciedi. Hu maghruf u accettat, in linea ta' principju generali, illi n-natura u l-indoli tal-azzjoni ghandhom jigu dezunti mit-termini ta' l-att li bih jinbdew il-proceduri (Kollez. Vol XLII pl p86).

Fic-citazzjoni odjerna l-attur noe qed jitlob li dina l-Qorti tiddikjara li l-poloż tal-karigu emessi mill-konvenuti bhala foloz, qarrieqa u mhux veritjeri. Dan ifisser illi huwa qed jattakka l-validita' tal-poloż ta' karigu fl-intier taghhom minhabba kawzali li fil-ligi tirrendihom nulli u minghajr effett. Azzjoni li jekk tentata b'success tinficja l-istess ezistenza tal-poloż ta' karigu fl-intier taghhom inkluzza allura l-klawsola dwar il-ligi applikabbili. L-azzjoni attrici tinvolti ezami tac-cirkostanzi kollha li wasslu ghal hrug tal-poloż ta' karigu li nhargu mill-konvenuti. Jekk il-poloż ta' karigu jigu attackkati b'success il-klawzola 28 tispicca u tkun bla effett fil-ligi.

“Il-partijiet qablu li jinvestu l-gurisdizzjoni esklussivi fil-qrati Inglizi u li **japplikaw il-ligi Ingliża biss** għall materji u kontestazzjonijiet li johorgu minn dik il-*bill of lading* in kwantu dik kienet tirregistra u tirrifletti l-kuntratt minnhom liberament milhuq imma dan biss bil-presuppost li dik il-*bill of lading* kienet valida u vinkolanti u ma kienetx inficjata b’xi qerq kif qed jallega l-attur nomine”. Kif sostniet il-Qorti ta’ l-Appell, il-klawzola 28 (u l-ligi applikabbli)”kienet tiskatta biss jekk jigi premess u accertat mill-kontendenti li, **kemm il-kuntratt bejniethom** kif wkoll il-*bill of lading* li tieghu kienet il-manifestazzjoni, kienu validi u jorbtu fil-ligi.” La darba il-validita’ tal-polza tal-karigu stess qed tigi kontestata allura, skond il-Qorti ta’ l-Appell, il-klawzoli stipulati fil-polza ta’ karigu ma jistghux japplikaw biex jirregolaw il-kwistjoni ta’ gurisdizzjoni (kif ukoll il-ligi applikabblii għall kaz). L-applikazzjoni tagħhom jippresumu l-validita’ ta’ l-istess kundizzjonijiet. *Pacta sunt servanda* sakemm il-“*pacta*” ikun validament kontratti u jirriflettu dak li kien miftiehem bejn il-kontendenti.

Fis-sentenza tagħha l-Qorti ta’ l-Appell għamlet pronunzjament car li l-ligi applikabbli f’dan il-kaz fejn l-attur noe qed jattakka l-validita’ tal-polza tal-karigu, hija l-ligi Maltija. Hi qalet li l-Qrati Maltin huma l-Qorti tal-forum naturali tal-kuntratt li ndubbjament gie konkluz f’Malta u meta l-validita’ tal-poloz ta’ karigu qeghdin jigu kkontestati fl-intier tagħhom. Il-Qorti ta’ l-Appell, kompliet izzid illi “jekk kif hu stabbilit, il-kuntratt gie konkluz f’Malta, hi l-Qorti Maltija li kellu jkollha gurisdizzjoni – din il-Qorti tazzarda tghid esklussiva – li tiddetermina jekk dak il-kuntratt kienx gie validament konkluz skond il-ligijiet ta’ dan il-pajjiz speċjalment meta si tratta ta’ materji li jirrigwardjaw u jirregolaw il-kunsens tal-kontendenti u l-elementi kostitutivi tal-kuntratt”. U dana għandu japplika **kemm għall-kuntratt** li fir-rigward tieghu il-*bill of lading* kellu jkun il-prova u l-esternazzjoni formali u materjali tieghu **kif ukoll fir-rigward tal-*bill of lading* innifsu.** Hawnhekk jidher li l-Qorti ta’ l-Appell kienet konxja tad-distinzjoni netta bejn il *bill of lading* u l-*contract of carriage*.

Kopja Informali ta' Sentenza

Il-konvenuti sostnew li d-difett ikollu effett fil-funzjoni tal-polza bhala ricevuta ghall-merkanzija, u mhux bhala riflessjoni ta' kuntratt miftiehem qabel. Dan l-argument pero' gie michud mill-Qorti ta' l-Appell fis-sentenza msemmija ghax kieku dik il-Qorti kienet tapplika l-istess klawzola 28 biex teskludi l-gurisdizzjoni tal-Qrati Maltin, haga li ma ghamlitx ghax iddecidiet li l-attur noe kien qed jattakka l-validita' tal-polza tal-karigu fiha nfisha minhabba klawzoli fiha li kienu jirrenduha nulla u minghajr effett. L-istess argument jghodd b'riferenza ghall applikazzjoni tal-ligi Ingliza kontentuta fl-istess klawzola 28.

DECIZJONI

Ghal dawn il-motivi;
Il-Qorti tiddeciedi;
Billi tilqa' t-talba ta' l-attur noe a fol. 393 tal-process
U tirrevoka d-digriet a fol. 377 tal-process;
U tiddikjara li l-ligi applikabbli hija dika Maltija ghar rigward it-talba ta' l-attur noe.
Spejjez ghall konvenuti.

< Sentenza In Parte >

-----TMIEM-----